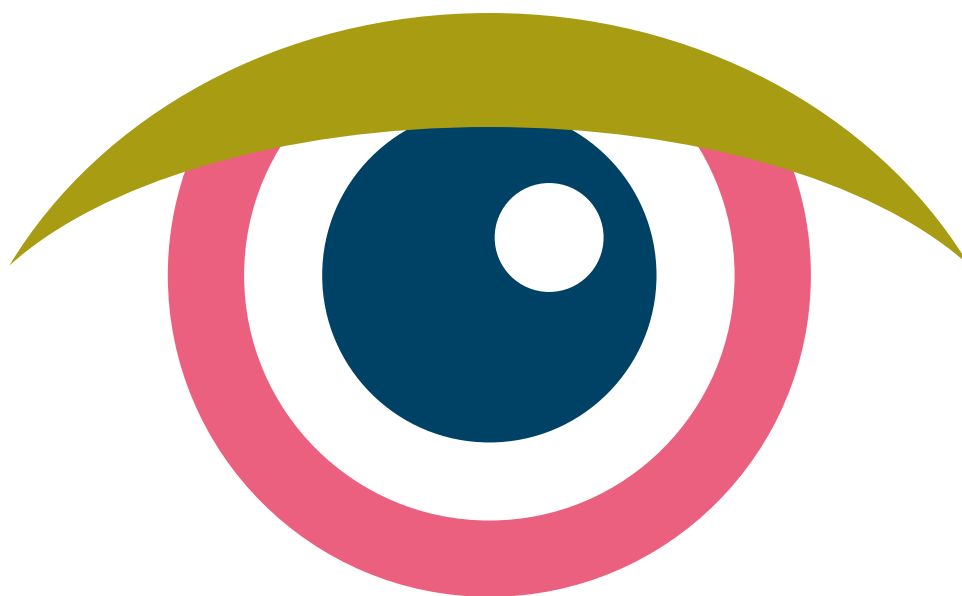

CULTUUR VISIE

GEMEENTE
WESTERWOLDE
(2017-2020)

INHOUDSOPGAVE

1.	Samenvatting	3
2.	Inleiding	4
3.	Uitgangspunten	6
4.	Cultuurbeleid in de gemeenten Vlagtwedde en Bellingwedde	11
5.	Opgaven voor de komende jaren	14
6.	Ambities en strategische lijnen.	16

1. SAMENVATTING

In de afgelopen jaren hebben de gemeenten Vlagtwedde en Bellingwedde op verschillende terreinen stappen gezet om het cultuurbeleid nadrukkelijker te positioneren in beleid en uitvoering. Op dit moment wordt in beide gemeenten voortgeborduurd op de Notitie Cultuurbeleid Bellingwedde 2010-2013 en Tussen Klooster en vesting. Kunst- en cultuurnota gemeente Vlagtwedde 2010-2015. De harmonisatie van het cultuurbeleid en het culturele veld van de beide gemeenten blijkt een complexe materie te zijn door de verschillende organisatiemodellen, subsidierelaties, contractuele verplichtingen e.d. Daarom is gekozen om voor de aanlooperperiode naar de nieuwe gemeente Westerwolde een 'cultuurvisie' vast te stellen, die gevolgd zal worden door een uitvoeringsplan. In het uitvoeringsplan zal de neerslag te vinden zijn van het geharmoniseerde cultuurbeleid van de gemeente Westerwolde.

Kort samengevat bevatten deze onderdelen de volgende inhoud:

1. In de inleiding wordt de aanleiding beschreven om te komen tot een 'cultuurvisie' en de redenen om voor deze vorm te kiezen (een 'cultuurvisie' gevolgd door een uitvoeringsplan). De cultuurvisie staat in het teken van de harmonisatie van het cultuurbeleid.
2. In dit hoofdstuk wordt het begrip 'cultuur' omschreven om duidelijk te maken op grond van welk begrip het cultuurbeleid van de gemeente Westerwolde zal worden uitgewerkt. Daarnaast wordt het belang van cultuur omschreven, alsmede de algemene en specifieke uitgangspunten geformuleerd die als basis dienen voor de uitwerking van het beleid. Daarnaast wordt omschreven hoe het cultuurbeleid integraal wordt benaderd en verweven is met het sociale,

economische en ruimtelijke beleid van de gemeente.

3. In dit hoofdstuk volgt een korte omschrijving van de koers die de gemeente Westerwolde in de afgelopen jaren heeft gevaren. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen twee sporen: erfgoed en kunsten. Dit hoofdstuk is met name bedoeld om inzichtelijk te maken dat continuïteit van beleid belangrijk is.
4. In dit hoofdstuk worden in aansluiting op het Strategisch Beleidskader Cultuur 2017-2020 (SBC) van de provincie Groningen de voornaamste uitdagingen (trends en ontwikkelingen) geschetst waar de Groninger samenleving dan wel de culturele sector mee te maken zal krijgen in de komende jaren. Dit zijn landelijke ontwikkelingen die soms regionaal of lokaal kunnen afwijken.
5. In dit hoofdstuk wordt het belangrijkste referentiekader voor de cultuurvisie uitgewerkt, namelijk het beleidskader Cittaslow. Uit de "cultuurparagraaf" van het Manifest zijn de belangrijkste ontwikkelingslijnen voor de toekomst af te leiden. Aan de hand van deze tekst uit het Cittaslow Manifest worden de ambities en strategische lijnen voor de komende jaren geschetst. 🗨️

2. INLEIDING

De gemeenten Vlagtwedde en Bellingwedde hebben besloten om per ingang van 1 januari 2018 samen verder te gaan als gemeente Westerwolde. Daarmee zal een einde komen aan de oude gemeente Vlagtwedde (1811-12/1822) en de nog betreffende jonge gemeente Bellingwedde (1968). Eigenlijk is er sprake van een (gedeeltelijke) hereniging van twee delen van het oude landschap Westerwolde. De naam van de nieuwe gemeente ligt dan ook volstrekt voor de hand en past goed bij de cultuurhistorische en sociaaleconomische samenhang van het gebied. Voor de totstandkoming van de nieuwe gemeente dient het bestuur, de organisatie en het uitvoeringsbeleid gereorganiseerd te worden. Ook het beleidsveld Cultuur ontkomt niet aan een proces van herziening en herschikking. Gezien de resultaten van het tot nu toe gevoerde beleid, de potentie van het gebied en de sector en de kansen die er liggen, lijkt een versterkte positie van cultuur voor de hand te liggen.

Cultuur is een belangrijk beleidsveld van de beide gemeenten. Grotendeels autonoom terrein, is cultuur van oudsher een terrein waarop gemeenten veel kunnen betekenen. Bepalend zijn de keuzes die worden gemaakt; deze variëren van een zich beperken tot de wettelijke taken tot een krachtig en ambitieus cultuurbeleid. In de afgelopen jaren hebben de gemeenten Vlagtwedde en Bellingwedde op verschillende terreinen stappen gezet om het cultuurbeleid nadrukkelijker te positioneren in beleid en uitvoering. Op dit moment wordt in beide gemeenten voortgeborduurd op de *Notitie Cultuurbeleid Bellingwedde 2010-2013* en *Tussen Klooster en vesting. Kunst- en cultuurnota gemeente Vlagtwedde 2010-2015*. Omwille van de afstemming van het cultuurbeleid voor de nieuwe gemeente Westerwolde is het van belang om aan het begin van dit proces een cultuurvisie vast te stellen. Daarmee is een koersbepaling geformuleerd waarmee gewerkt kan worden in de aanloopfase naar de nieuwe gemeente. Deze cultuurvisie zal worden gevolgd door een uitvoeringsplan, dat kort na 1 januari 2018 zal worden afgerond en aan het nieuwe college van B&W van Westerwolde zal worden aangeboden. Tot dat moment zal worden gewerkt binnen dezelfde financiële kaders in de begrotingen van de beide gemeenten voor 2017.

De reden om voor deze tweeledige vorm (cultuurvisie + uitvoeringsplan) te kiezen is het genoemde proces van harmonisatie waarin de beide gemeenten zich op dit moment bevinden. In de voorafgaande fase van beleidsafstemming tussen de gemeenten Vlagtwedde en Bellingwedde is duidelijk geworden dat het zeker mogelijk is om alvast tot een gezamenlijke cultuurvisie te komen

maar dat de verschillen op uitvoerend niveau nog aanzienlijk zijn. Hiervoor zal nog veel afstemming nodig zijn, reden waarom de harmonisering van beleid één der speerpunten zal zijn in deze cultuurvisie.

Bij de totstandkoming van deze cultuurvisie zijn het culturele veld van de beide gemeenten en de beide gemeenteraden betrokken. Op 23 augustus 2016 is een cultureel café georganiseerd, terwijl de raadsleden van de beide gemeenten op 4 oktober jongstleden tijdens een informatieve raadsbijeenkomst de gelegenheid hebben gehad om mee te praten over het cultuurbeleid. Tijdens de beide bijeenkomsten is gediscussieerd aan de hand van stellingen en is getracht om daaruit de belangrijkste uitkomsten te destilleren. Duidelijk was wel dat de meningen en opvattingen zeer divers zijn, maar ook dat over bepaalde onderwerpen behoorlijke consensus bestaat. Dat neemt niet weg dat er keuzes gemaakt moeten worden, waarbij het verstandig is om in te zetten op de sterke kanten van Westerwolde. Tevens moet ook buiten de gemeentegrenzen

worden gekeken naar de grote plaatsen in de buurt (Winschoten, Stadskanaal, Groningen, Emmen). Daar bevinden zich immers de grotere voorzieningen waarvan de bevolking van Westerwolde ook gebruik kan maken.

Deze cultuurvisie is opgesteld in samenhang met het Strategisch Beleidskader Cultuur 2017-2020 en het daarbij behorende uitvoeringsprogramma van de provincie Groningen. Naast afstemming met het cultuurbeleid van de provincie, is ook het Rijksbeleid meegenomen in deze cultuurvisie. De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) vervult in dit verband een belangrijke intermediaire rol. De beleidsstukken, nieuwsbrieven en instructies van de VNG zijn als grondslag voor deze cultuurvisie meegenomen.

Tot slot wordt in deze visie ingegaan op enkele uitdagingen waar de samenleving en de culturele sector mee te maken krijgen. Hieruit vloeien opgaven voort waar cultuur een rol in kan vervullen, met name op het sociale en het economische domein.

3. UITGANGSPUNTEN

WAT IS CULTUUR?

Alvorens een aantal uitgangspunten voor het cultuurbeleid van de gemeente Westerwolde te formuleren, is het van belang om het begrip cultuur te definiëren. In het algemeen wordt er een verschil gemaakt tussen cultuur in antropologische zin en in artistieke zin. In de eerste definitie gaat het om het stelsel van normen, waarden en gedragingen waarmee verschillende groepen zich van elkaar onderscheiden. De tweede betekenis slaat op het geheel van alle kunsten en het cultureel erfgoed. In deze cultuurvisie hanteren we de volgende definitie:

Cultuur...

bevat alle uitingen op het gebied van erfgoed, beeldende kunst, literatuur, Groninger en Westerwolder taal & cultuur, architectuur, audiovisuele kunst, podiumkunsten, amateurkunst en cultuureducatie.

BELANG VAN CULTUUR

Cultuur heeft verschillende waarden en betekenissen voor mensen in de samenleving, die samengevat kunnen worden in de volgende drie aspecten:

Cultuur levert een bijdrage aan de persoonlijke ontplooiing en ontwikkeling

De waarde van kunst en cultuur staat op zich, omdat het ingrijpt op individueel, emotioneel niveau. De vele verschijningsvormen van cultuur bieden mogelijkheden om te genieten, te ontroeren, te herkennen of juist te verbazen. Kunst kan mensen leren op een andere manier naar de werkelijkheid te kijken en kan daardoor leiden tot nieuwe inzichten. Kunst en cultuur kunnen een maatschappelijke boodschap overbrengen, mensen na laten denken over normen en waarden, over onze hedendaagse maatschappij. Kunst en cultuur leveren een belangrijke bijdrage aan de persoonlijke ontplooiing; het ontwikkelt het creatieve vermogen van mensen.

Cultuur vergroot de sociale samenhang van en deelname aan de samenleving

Cultuur zorgt voor binding en saamhorigheid in de samenleving. Samen gedeelde culturele beelden en noties zijn zeer belangrijk voor de vorming van de nationale, regionale of persoonlijke identiteit en daarmee bijdragen aan het gevoel van eigenwaarde. Cultuur geeft mensen ook de mogelijkheid om elkaar te ontmoeten en mee te doen, te participeren in de maatschappij. Deelname aan culturele activiteiten betekent een zinvolle en leuke vrijetijdsbesteding. Bovendien geeft het een positief effect op de geestelijke en lichamelijke gezondheid van de burgers.

Cultuur bevordert de leefbaarheid

Cultuur speelt een belangrijke rol in het woon- en leefklimaat van een gemeente. Kunst en architectuur zijn van grote invloed op de kwaliteit en de uitstraling van de openbare ruimte. De aanwezige culturele infrastructuur is een belangrijke factor bij de keuze van bedrijven en personen om zich in een bepaalde plaats te vestigen. Het leefklimaat is van doorslaggevende betekenis bij het kiezen van een gemeente die aantrekkelijk is om in te wonen, te werken en te recreëren.

ALGEMENE UITGANGSPUNTEN VAN BELEID

Het is belangrijk dat er een duidelijke rolverdeling bestaat tussen de gemeente en het particulier initiatief. De gemeente bepaalt daarbij de kaders van het beleid waarvoor zij verantwoordelijk is en vervult in het verlengde daarvan de rol van regisseur. De feitelijke uitvoering - en beleving - van het cultuurbeleid gebeurt op basis van het particuliere initiatief, waaronder de professionele instellingen en de vrijwilligersorganisaties. Alleen wanneer er geen externe (uitvoerende) partners zijn en het volgens de gemeente wel nodig is dat een bepaalde activiteit toch plaatsvindt, zal de gemeente een initiërende en uitvoerende rol vervullen. In enkele uitzonderingsgevallen zal de gemeente een initiërende en (deels) uitvoerende rol blijven spelen, dit met instemming van het college. Voor de duidelijkheid is het goed om te benadrukken dat het iedereen uiteraard vrij staat om een culturele activiteit te organiseren, maar dat alleen activiteiten die passend zijn binnen het gemeentelijk beleid in beginsel in aanmerking komen voor gemeentelijke ondersteuning.

RIJK & PROVINCIE

De gemeente Westerwolde zal haar cultuurbeleid met het Rijks- en provinciale beleid afstemmen en inspelen op kansen en ontwikkelingen.

CULTUURHISTORIE

De gemeente Westerwolde zal het sterke cultuurhistorische (en landschappelijke) profiel van de streek in het bijzonder inzetten ten behoeve van de versterking van het vestigingsklimaat en de toeristisch-recreatieve sector.

CULTUURBELEID IN ALGEMENE ZIN

- De visie zal waar mogelijk worden afgestemd op de cultuurnota van de provincie Groningen Grenzeloos cultuur: voor iedereen, met iedereen. Strategisch Beleidskader Cultuur 2017-2020, inclusief het daarbij behorende uitvoeringsprogramma. Ook wordt ingespeeld op landelijke ontwikkelingen die voor Westerwolde relevant zijn. Door samenwerking en afstemming wordt een synergie-effect gecreëerd; er kan meer worden bereikt dan als zelfstandig opererende gemeente mogelijk is.
- De cultuurvisie is verder breed en integraal van opzet; kunst en cultuur worden in samenhang gebracht met economische kansen en ontwikkelingen, de ontplooiing van jeugd en jongeren en het bevorderen van de leefbaarheid binnen onze kernen.
- De cultuurvisie wil geen irreële doelen nastreven die al snel onuitvoerbaar blijken te zijn. Het nieuwe beleid beoogt niet alleen het goede te behouden en waar mogelijk te versterken, maar vooral ook om nieuwe initiatieven te ondersteunen. Dit met als basis de door de raad en college financiële speelruimte in de komende jaren. Op basis van de verdere besluitvorming door huidige raden van Vlagtwedde en Bellingwedde kunnen door de nieuwe raad van Westerwolde nieuwe financiële kaders worden bepaald.
- 'Partnerschap' is bij de ontwikkeling en uitvoering van het nieuwe cultuurbeleid een kernbegrip. De gemeente vervult daarbij, al naar gelang de situatie, de functie van

aanjager, ondersteuner, makelaar of uitvoerder. Daarbij gebruik makend van de taakvolwassenheid van diegenen die zich actief dan wel passief bezighouden met kunst en cultuur.

CULTUURBELEID IN WESTERWOLDE

- Het kunst- en cultuurbeleid is afgestemd op het (kleinschalige) karakter van de gemeente Westerwolde en staat tevens in relatie tot het rijks- en provinciale cultuurbeleid.
- Het beleid is zowel gericht op de eigen inwoners als op de bezoekers van onze gemeente (toeristen).
- Het kunst- en cultuurbeleid staat in nauw verband met andere beleidsterreinen als onderwijs, economie, welzijn en toerisme en recreatie.
- Bij de uitvoering van het cultuurbeleid zijn twee richtlijnen normerend. Ten eerste dient er bij subsidieverstrekking sprake te zijn van een sobere en doelmatige besteding van de middelen. Ten tweede geldt het zogenaamde 'profijtbeginzel': om aan bepaalde

cultuuruitingen mee te kunnen doen zal een naar verhouding redelijke eigen bijdrage worden verlangd. De definitie van 'redelijk' wordt nader uitgewerkt in het uitvoeringsplan dat volgt op deze visie (zie boven).

- Binnen de kaders van de cultuurvisie gelden de volgende vormen van kunst en cultuur: kunsteducatie, bibliotheekwerk, cultuurbehoud (erfgoed), beeldende kunst, amateurkunst, media en letteren, cultuur(ver)spreiding en podiumkunsten.
- De culturele voorzieningen worden 'situatieel' verspreid over de gemeente Westerwolde. Dit wil zeggen dat de aard en omvang van de activiteiten en voorzieningen zijn afgestemd op het gemeentelijk beleid dat mede gebaseerd is op de behoefte bij de bevolking.
- De centrale voorzieningen voor de kunsteducatie (muziekonderwijs), bibliotheekwerk en podiumkunsten worden, op basis van de topografische ligging en de inwonersaantallen vooral geconcentreerd in Bellingwolde, Blijham, Vlagtwedde en Ter Apel.
- Voor bepaalde culturele activiteiten zullen

de inwoners van onze gemeente aangewezen blijven op voorzieningen in de grotere omliggende plaatsen als Winschoten, Stadskanaal, Veendam, Groningen en Emmen.

- Waar mogelijk en - vanuit het oogpunt van doelmatigheid en doeltreffendheid - zal worden samengewerkt met instellingen en organisaties buiten de gemeente. Dit vanuit de gedachte dat samenwerking meestal tot betere resultaten en effecten leidt dan een concurrerende opstelling.
- Bij de uitvoering van het gemeentelijke kunst- en cultuurbeleid wordt optimaal ingezet op de Publiek Private Samenwerking (PPS).
- De professionele culturele instellingen dienen zich - waar mogelijk - meer te manifesteren als 'culturele ondernemers', waarbij inhoudelijke en zakelijke aspecten goed op elkaar afgestemd moeten worden.
- Door interdisciplinair en intersectoraal werken moet een synergie-effect worden bereikt. In plaats van solistische benaderingen, moet de samenwerking tussen artistieke, kunstzinnige, culturele, toeristische en economische actoren leiden tot een hoger totaalrendement.
- Door subsidieverstreking - en de daaraan verbonden wet- en regelgeving - kan de gemeente Westerwolde zowel een belangrijke impuls als sturing geven aan de uitvoering van culturele- en kunstzinnige activiteiten op basis van particulier initiatief. Daarnaast zal er ruimte blijven voor nieuwe initiatieven.
- Als algemene subsidievoorwaarde geldt dat de te subsidiëren activiteiten passend dienen te zijn in het gemeentelijk beleid.
- Er wordt ingezet op een tweesporenbeleid. Het eerste spoor is gericht op de inwoners van onze gemeente (kwaliteit, kwantiteit en diversiteit van de activiteiten worden afgestemd op de vraag vanuit de bevolking). Het tweede spoor is gericht op de bezoekers van

onze gemeente (de kwaliteit en diversiteit van kunst en cultuur moet de 'motor' vormen voor het toeristenverkeer binnen de regio.

- Naast het middel van subsidieverstreking zal de gemeente ook bijdragen aan het faciliteren van het particulier initiatief m.b.t. de publiciteit van de activiteiten. Hierbij wordt met name gedacht aan het beschikbaar stellen van ruimte op de gemeentelijke website.
- Het gemeentelijke kunst- en cultuurbeleid moet leiden tot een cultureel en economisch sterkere en leefbaardere samenleving in de gemeente Westerwolde

INTEGRALE BENADERING

INTEGRAAL

De gemeente Westerwolde zal het cultuurbeleid integraal en strategisch inzetten ter bevordering van het vestigingsklimaat, de economie, het welzijn en de educatieve vorming van haar bewoners.

Het cultuurbeleid staat niet op zichzelf, maar staat in nauwe relatie tot de volgende beleidsterreinen:

- Economie. Het imago van een gemeente wordt mede bepaald door de culturele uitstraling van het gebied. De bereidwilligheid van bedrijven of zelfstandige ondernemers om zich in een gemeente te vestigen, is voor een deel afhankelijk van het leefklimaat; het culturele klimaat is daarbij een meewegende factor. Culturele instellingen brengen niet alleen directe werkgelegenheid met zich mee, maar ook indirect, m.n. in de horecasector, bij toeleveranciers, ontwerpers en drukkerijen.
- Toerisme. Culturele evenementen en bezienswaardigheden worden niet alleen bezocht door inwoners van onze gemeente, maar ook - en vooral - door toeristen. Om meer toeristen en recreanten te trekken is het versterken

van de eigen dorps- en streekidentiteit van belang. Effectief beleid begint dan ook met de bewustwording van de culturele rijkdom van de eigen omgeving.

- Ruimtelijke ordening. Kunst en cultuur spelen ook een belangrijke rol in de openbare ruimte, bijvoorbeeld door middel van kunstwerken of de architectonische vormgeving van wijken en gebouwen. Voor Westerwolde is de inrichting van het landschap en de inrichting van de openbare ruimte van groot belang. Samen met de cultuurhistorische “highlights” vormt het karakteristieke landschap de voornaamste aantrekkingskracht op bezoekers van buitenaf.
- Onderwijs. Scholen brengen kinderen in contact met cultuur en kunnen zo hun interesse wekken. Het kan dan gaan om activiteiten in het kader van kennis, begrip en beleving van cultuur. Cultuur levert ook een bijdrage aan het versterken van onderwijskansenbeleid door middel van het ontwikkelen van fysieke, mentale en sociale vaardigheden en het verrijken van de beleavingswereld van kinderen.

- Leefbaarheid en WMO. Meedoen in de samenleving, in het dorp en in de eigen directe omgeving. Hier draait het om bij de Wet op de Maatschappelijke Ondersteuning. Cultuur geeft mensen de mogelijkheid om elkaar te ontmoeten en deel te nemen aan de maatschappij. Op deze wijze levert cultuur een bijdrage aan prestatieveld 1 van de Wmo: ‘het bevorderen van de sociale samenhang in en leefbaarheid van dorpen, wijken en buurten’. Daarnaast is het thema Leefbaarheid ook een belangrijk speerpunt van gemeentelijk, regionaal en provinciaal beleid. Bij de uitvoering van het cultuurbeleid zal hierbij aansluiting worden gezocht.

De cultuurvisie is op basis van de bovengenoemde uitgangspunten en een integrale benadering uitgewerkt, waarbij verschillende aspecten en uitwerkingen uit de genoemde startnotitie zijn meegenomen. Hierbij wordt inzicht gegeven in het bestaande beleid en worden voorstellen gedaan voor toekomstig beleid. Er wordt in principe uitgegaan van het huidige voorzieningenniveau, waarbij daar waar mogelijk de culturele infrastructuur zal worden versterkt. 👁

4. CULTUURBELEID IN DE GEMEENTEN VLAGTWEDDE EN BELLINGWEDDE

De gemeenten Vlagtwedde en Bellingwedde hebben binnen hun gemeentegrenzen een gevarieerd cultureel aanbod, zowel wat betreft het erfgoed als de kunsten. Voor beide aspecten is in de afgelopen jaren stevige inzet gepleegd en heeft het tot dusver gevoerde beleid haar effect gehad.

IMMATERIEEL ERFGOED

De gemeente Westerwolde wil in de komende jaren verder inzetten op een verdere ontsluiting en heropleving van het Westerwoldse immateriële erfgoed (taal, geschiedenis en volkskunde).

MATERIEEL ERFGOED

De gemeente Westerwolde zal het initiatief nemen om te komen tot een gemeentelijke monumentenlijst en zal de BKR-depots ontsluiten.

ERFGOED

Hoewel in de moderne tijd oude patronen snel dreigen te vervagen, is het “cultuurhistorisch profiel” van Westerwolde nog altijd zeer herkenbaar. Velen ervaren Westerwolde als een bijzonder gebied met een duidelijk afwijkend profiel van de rest van de provincie. We denken daarbij bijvoorbeeld aan het landschap, de taal, de streekeigen architectuur en de rijke geschiedenis. De cultuurhistorie is rijk en in vele opzichten afwijkend van de rest van de provincie Groningen. De geomorfologische gesteldheid van het gebied – een smalle zandrug in het veen –

bepaalt tot op heden het aanzicht van het gebied. Het middeleeuwse esdorpenlandschap, geflankeerd door latere veenontginningen, geven het gebied de bijzondere landschappelijke diversiteit. De EHS/NNN (beekdal Ruiten A en Westerwoldsche A) ligt als een deken over het oude cultuurhistorische landschap. Dat geeft ongekennde mogelijkheden om cultuurhistorie en landschap te verbinden, iets waarop in de afgelopen jaren in toenemende mate is ingespeeld. De jubileumuitgave naar aanleiding van het 200-jarige bestaan van de gemeente Vlagtwedde – Lezen in het Landschap – geeft een indruk van de landschappelijke en cultuurhistorische rijkdom. Naast vele adviezen aan andere overheden en terreinbeheerders is ook concreet ingezet op het bewaren, herstellen, en/of accentueren van enkele karakteristieke landschapselementen. Denk bijvoorbeeld aan de Karel Schencksloot bij Ellersinghuizen, de ‘Heilige Stool’ bij Weende, de Gaast bij Blijham, Oudeschans, het kerkhof van Vriescheloo en het borgterrein van Wedde. Ook op het gebied van monumentenzorg zijn er initiatieven ontplooid, hoewel de kerken, boerderijen, woonhuizen, molens enz. in de komende jaren aandacht blijven vragen. Grotere projecten waren de aankoop, restauratie en inrichting van de Oude Stelmakerij te Sellingen tot een streekhistorisch centrum voor de bewoningsgeschiedenis van Westerwolde. Met dit project werd het op één na oudste (dat is de Hervormde kerk) pand in Sellingen gered en van een passende bestemming voorzien. Een ander in het oog springend en omvangrijk project is de verwerving en ontwikkeling van het terrein van het voormalige interneringskamp De Beetse. De laatste barak op het terrein kon eveneens worden verworven en gerestaureerd en is inmiddels al enige tijd als bezoekerscentrum in gebruik.

Veel aandacht is tevens uitgegaan naar de vesting Bourtange en het klooster met de kloosterenclave te Ter Apel. Ook in Bellingwedde zijn in de afgelopen jaren cultuurhistorische projecten gereed gekomen zoals de restauratie van de borg in Wedde, een verbouwing van Museum de Oude Wolden te Bellingwolde en de aanpak van de J. Buiskoolweg (bijzondere aanleg en beplanting uit de crisisjaren van de vorige eeuw). Bellingwedde heeft zich in de afgelopen jaren goed geprofileerd op de Open Monumentendagen, waarbij de cultuurhistorische rijkdom van het noorden van Westerwolde telkens weer indruk maakte. Met betrekking tot het 'immateriële erfgoed' zijn verschillende initiatieven ontplooid in samenwerking met diverse partners.

MUSEALE INFRASTRUCTUUR

De gemeente Westerwolde zet in op versterking van de infrastructuur en de samenhang van de museale en (cultuur) historische accommodaties.

KUNSTEN

De beide gemeenten kennen een rijk kunstenaarsleven; denk bijvoorbeeld aan de jaarlijks terugkerende Atelierroute Beetse & Ter Borg en de Tweekarspelroute. Het deels gerestaureerde vestingdorp Oudeschans kan met enig recht het "Worpswede" van Oost-Groningen worden genoemd. In alle dorpen van de beide gemeenten zijn kunstenaars actief en/of hebben een eigen atelier. De amateurkunst – veelal gelegen op andere artistieke terreinen (m.n. muziek en toneel) – is door de beide gemeenten veelvuldig gesubsidieerd. Hierbij is getracht om telkens aandacht te vragen voor het professionaliseringsaspect. Ook speelden de bibliotheken in de beide gemeenten (met de Stichting Biblionet Groningen als exploitant) bij gelegenheid een rol door ruimte beschikbaar te stellen of activiteiten te organiseren. Hetzelfde gold voor het muziekonderwijs dat vanuit Winschoten en Stadskanaal werd en wordt georganiseerd. Om uiteenlopende redenen zijn de organisatiestructuren daarbij wel ingrijpend veranderd. De Algemene Muziekschool Oost-Groningen wordt per 1 januari 2017 opgeheven en de activiteiten en het personeel zijn overgenomen door de Stichting Cultuurhuis de Klinker. De Stichting Centrum voor de Kunsten Zuid-Groningen (w.o. het muziekonderwijs) moest vanwege een bezuinigingsopgave ingrijpend worden gereorganiseerd en is inmiddels herdoopt tot "Kunstenschool ZG". Toch slagen beide organisaties erin om het muziekonderwijs en een deel van de podiumkunsten (o.a. jeugdtheater) op een adequate manier aan de Westervoldse jeugd aan te bieden. Vanaf 2017 zal het muziekonderwijs een belangrijke plaats in het basisonderwijs krijgen.

CULTUURMAP

In de gemeente Westerwolde zal een cultuurmap worden ontwikkeld ten behoeve van de scholen.

Ook is in de afgelopen jaren nadrukkelijk geïnvesteerd in kunst (artistieke werkvormen) op de basisscholen. Om de scholen te stimuleren om meer te doen met kunst en cultuur (erfgoed) uit de regio, is vanuit de gemeente Vlagtwedde het initiatief genomen om te komen tot een cultuurmap. Deze volledig uitgewerkte lessenserie (pedagogisch en didactisch verantwoord) met een creatief- en een erfgoeddeel is aan alle basisscholen uitgereikt ten behoeve van de uitvoerende docenten, in aanvulling op de activiteiten van VRIJDAG-CULTUURCLICK in Groningen. Ook in de gemeente Bellingwedde wordt gebruik gemaakt van de diensten van VRIJDAG-CULTUURCLICK te Groningen voor wat betreft cultuureducatie en amateurkunst. Wel moet worden gezegd dat de aandacht voor cultuureducatie, en dan met name het regionale erfgoed, ondanks alle goede initiatieven een aandachtspunt blijft. De beide gemeenten hebben de kunsten in de afgelopen jaren financieel ondersteund vanwege de intrinsieke waarde ervan: ontwikkeling, sociale cohesie, kennis enz. Ook in het kader van de partnerschappen (jumelages) van de beide gemeenten zijn in de afgelopen jaren verschillende culturele projecten georganiseerd.

Het valt buiten de kaders van deze cultuurvisie om een volledige opsomming te geven van alle initiatieven vanuit de beide gemeenten op het gebied van cultuur (zie daarvoor het toekomstige uitvoeringsplan). Opgemerkt zij nog wel dat vele lokale initiatieven worden gedragen door de inzet van vele amateurs en vrijwilligers. Zij waren onmisbaar voor de organisatie van culturele activiteiten in onze gemeenten en zullen dat in de komende jaren ook blijven. 🗨️

5. OPGAVEN VOOR DE KOMENDE JAREN

Het Strategisch Beleidskader Cultuur 2017-2020 (SBC) van de provincie Groningen schetst de voornaamste uitdagingen (trends en ontwikkelingen) waar de Groninger samenleving dan wel de culturele sector mee te maken zal krijgen in de komende jaren. Dit zijn landelijke ontwikkelingen die soms regionaal of lokaal kunnen afwijken. De uitdagingen in onze provincie hebben te maken met a) de aantrekkelijkheid van onze regio, b) de wijze waarop wij ons cultuurbeleid organiseren en c) de leefbaarheid van onze provincie. Deze drie uitdagingen uit het SBC gelden zeker voor Westerwolde.

Het SBC noemt de volgende maatschappelijke trends die voor Westerwolde relevant zijn:

1. Grotere behoefte aan creativiteit en vernieuwing, met name in het bedrijfsleven. Cultuur in een educatieve setting kan bijdragen aan de ontwikkeling van creatief denken.
2. Nieuwe verbindingen; individualisering en variatie in partnerschappen. De traditionele verbanden staan steeds meer onder druk en mensen kiezen er meer voor om individualistisch te variëren, vaak op tijdelijke basis. De samenleving ontwikkelt zich naar een 'netwerksamenleving', waarbij partners en projecten wisselen. Dit heeft consequenties voor de consistentie en duurzaamheid van culturele verbanden.
3. Veranderend mediagebruik en voortschrijdende digitalisering hebben hun invloed op de organisatie van culturele initiatieven en de beleving daarvan.
4. Oost-Groningen is een krimpgebied. Dit heeft gevolgen voor de demografische (en sociaaleconomische) ontwikkelingen in Westerwolde.
5. Het gemeentelijk herindelingsproces (mede ingegeven door de toename aan taken en verantwoordelijkheden) zal ook gevolgen hebben voor het cultuurbeleid in onze provincie.

Op basis van deze trends zijn de volgende opgaven voor de komende jaren af te leiden:

1. Cultuur kan als beleidsveld ingezet worden voor de versterking van de aantrekkelijkheid en de leefbaarheid van ons gebied.
2. Cultuur dient ingezet te worden voor de versterking van de culturele identiteit. De provincie heeft dit als kerntaak vastgesteld (Kompas 2020) en het is van belang dat Westerwolde daarbij aansluit.
3. Cultuur dient ingezet te worden bij de versterking van de participatie van de inwoners aan de samenleving en hun omgeving. Vanuit de culturele sector liggen hier verbindingen met welzijn, sport, onderwijs en zorg.
4. Cultuur dient bij te dragen aan goede (ontwikkel)kansen voor iedereen. De focus ligt hierbij op het onderwijs (creatieve vakken, muziekonderwijs, cultuurgeschiedenis).
5. Het is noodzakelijk om over goede en betrouwbare (onafhankelijke) informatie te beschikken. Een centrale rol is hierbij weggelegd voor de bibliotheken, die tevens dienen in te spelen op veranderende mediagebruiken, digitalisering en maatschappelijke ontwikkelingen.
6. De verbinding van cultuurhistorie met het omringende landschap dient versterkt te worden. Het fraaie cultuurlandschap van Westerwolde, inclusief de gebouwde en archeologische monumenten maken deel uit van de identiteit en de presentatie van het gebied. Deze combinatie heeft in Westerwolde veel potentie omdat het oude cultuurlandschap globaal gesproken binnen de grenzen van de EHS (NNN) ligt.
7. Omwille van de versterking van landschap en cultuurhistorie is het van belang om erfgoed, landschap en ruimtelijke kwaliteit met elkaar te verbinden (relatie met Omgevingsvisie en bestemmingsplan). We zien namelijk bij de Westerwolders en bezoekers (toeristen) steeds meer interesse voor de combinatie cultuurhistorie &

landschap met een bijzondere belevingswaarde. Dit is het basiskapitaal van Westerwolde dat essentieel is voor toerisme en recreatie, de versterking van het vestigingsklimaat en het welzijn van de bevolking.

8. Een levendig cultureel klimaat (podiumkunsten, experimentele kunstvormen, bloeiende amateurkunst) draagt tevens bij aan een aantrekkelijk vestigings- en ondernemingsklimaat voor bedrijven. Dit heeft een positieve werking op de werkgelegenheid en de arbeidsmarkt.

BREDE CULTUUR

De gemeente Westerwolde zal brede vormen van cultuur zoals amateurkunst, de podiumkunsten en evenementen daar waar mogelijk en passend binnen het gemeentelijk beleid ondersteunen en nieuwe initiatieven waar mogelijk faciliteren.

Uiteraard blijft het maatwerk en zal de inzet van cultuur als instrument situationeel moeten verschillen. Maar algemeen gesteld is cultuur van grote betekenis voor de gemeenschap en kan het integraal worden ingezet op vele deelterreinen. Het is daarom van belang om de bovengenoemde opgaven serieus te nemen en constructief in het beleid van de nieuwe gemeente Westerwolde te implementeren. 📢

6. AMBITIES EN STRATEGISCHE LIJNEN

Het belangrijkste referentiekader voor deze cultuurvisie is het beleidskader Cittaslow. Uit de “cultuurparagraaf” van het Manifest zijn de belangrijkste ontwikkelingslijnen voor de toekomst af te leiden. De hieronder uitgewerkte speerpunten volgen het stramien van de tekst uit het Cittaslow Manifest.

CITTASLOW

De gemeente Westerwolde zal het cultuurbeleid voor een belangrijk deel uitwerken binnen de kaders van het gemeentelijk keurmerk ‘Cittaslow’.

1. Aandacht voor tradities (gekoppeld aan moderne technieken). In de komende jaren zal worden ingezet op een verdere ontsluiting en verlevendiging van het immateriële erfgoed van Westerwolde: taal, folklore, tradities en gebruiken, volksverhalen enzovoorts. Uiteenlopende werkvormen kunnen hiervoor

worden ingezet zoals historische praatcafé's (met opnames, vgl. de “Dikke Verhalen” uit Borger), living history, exposities, publicaties, opbouw van verzamelingen en collecties, cultuureducatie. De sinds enige jaren door de beide gemeenten georganiseerde “Grunneger Weke” zal in de komende jaren in dit verband een belangrijke rol spelen.

2. Bewustwording van de omgeving. In de komende jaren zal worden ingezet op de versterking van het landschappelijk profiel van Westerwolde en de bewustwording daarvan voor de eigen inwoners en toeristen. Dit doet de gemeente in samenwerking met verschillende partners zoals de terreinbeheerders (w.o. Staatsbosbeheer, Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland en de Stichting Het Groninger Landschap) en het Kenniscentrum Landschap van de Rijksuniversiteit Groningen. Met betrekking tot het gebouwde erfgoed zullen de Open Monumentendagen een prominente rol vervullen in het dit bewustwordingsproces. ➔

3. Herontdekking lokale/regionale identiteit. De onder punt 1 genoemde instrumenten zullen worden aangewend om in de PR en de vermarkting van Westerwolde naar buiten te versterken. Verschillende media, zowel schriftelijke maar ook Radio Westerwolde, kunnen daarbij een sleutelrol vervullen. Regionale muziek is hierbij ook in beeld. Volkskunde en folklore spelen hierbij ook een belangrijke rol. Het gaat daarbij niet alleen om het documenteren en vastleggen, maar ook de actieve omgang ermee ("living-act-historie", exposities, activiteiten). De Westerwolder streekcultuur vormt een belangrijk onderdeel van de programmering van de Grunneger Weke.
4. Versterking en ontsluiting van de culturele geschiedenis en gemeenschapswaarden. Ingezet gaat worden op de verdere ontsluiting van de regionale cultuurgeschiedenis. Als bijzondere invalshoek zal daarbij de relatie en verwantschap van Westerwolde met het aangrenzende Emsland (en Westfalen) worden uitgewerkt. De musea in de gemeente Westerwolde kunnen in hun programmering hierop inspelen. Daarnaast kan het noordelijk geschiedenisnetwerk ('Geschiedsnetwerk', EDR) een belangrijke rol spelen. In dit kader zal ook worden ingezet op een versterking van de infrastructuur van de musea in de gemeente (harmonisatie en betere afstemming van beleid). Kamp de Beetse zal verder worden ontwikkeld tot het bezoekerscentrum bij uitstek voor de periode 1935-1948 (van werklozen- tot interneringskamp). Een ander speerpunt is de realisatie van een "cultureel platform" voor het culturele en cultuurhistorische veld in de gemeente Westerwolde.

Eveneens binnen de kaders van Cittaslow, maar hier toch apart vermeld, zet de gemeente Westerwolde in op cultuureducatie en cultuurparticipatie (m.n. jongeren). Alle kinderen en jongeren dienen op de basisschool en de middelbare school in aanraking met kunst en cultuur te komen. Cultuur kan bijdragen aan de ontwikkeling van creativiteit (zie boven)

en cultuureducatie draagt bij aan het historisch besef en kennis van de eigen woonomgeving. De gemeente wil daarom de samenwerking tussen scholen en culturele instellingen in de gemeente en in de provincie Groningen versterken. Voor een belangrijk deel kan dit worden gerealiseerd via het Menu van VRIJDAG-CULTUURCLICK in Groningen (zie boven). We willen het concept van de cultuurmap verder uitbouwen en een stevige verankering van cultuur binnen het reguliere onderwijs bevorderen.

MUZIEKEDUCATIE

De gemeente Westerwolde wil jongeren op de basisschool laten kennismaken met muziek en muziekinstrumenten en daar specifieke aandacht aan schenken.

In hetzelfde verband willen we ook stimuleren dat meer kinderen, jongeren en ook ouderen in aanraking komen met muziek, schilderkunst of toneel. Vanuit Bellingwedde – en voortgezet in de gemeente Westerwolde – zal worden ingezet op de samenstelling van lokale culturele netwerken. Deze netwerken van lokale kunstenaars en cultuurorganisaties zorgen voor kennisoverdracht binnen het muziekonderwijs, aangevuld met dans en zang (de Popschool kan hiervoor ook in beeld zijn). Daarnaast zullen nieuwe programma's worden ontwikkeld voor buitenschools muziekonderwijs, waarbij met name aandacht is voor het bespelen van instrumenten, zang en dans

CULTUUREDUCATIE

De gemeente Westerwolde wil versterkt inzetten op cultuureducatie en cultuurparticipatie met daarbij de jeugd als bijzondere doelgroep.

De Stichting Biblionet Groningen is met vier vestigingen in de gemeente Westerwolde een laagdrempelige instelling die de voorziening bij uitstek is die voor alle inwoners informatie in diverse vormen aanbiedt. De bibliotheek zet in op het aanleren van informatievaardigheden en mediawijsheid bij onze inwoners. In de komende jaren zal Biblionet 5 programmalijnen als speerpunten inzetten: 1) de klassieke bibliotheek, 2) taal als basis en plezier in lezen (0-18 jaar), 3) werken aan geletterdheid, 4) meedoen in de samenleving; (digitale) vaardigheden en 5) een leven lang leren. In het uitvoeringsplan zal verder worden geconcretiseerd hoe deze programmalijnen er voor de gemeente Westerwolde uitzien. Verder wil de gemeente Westerwolde dat het bibliotheekwerk verder wordt ontwikkeld en dat Biblionet gaat experimenteren met andere vormen en activiteiten. Ook vervult de bibliotheek een nuttige taak in de voor- en vroegschoolse educatie om taalachterstanden al voor de start van de onderwijsloopbaan voor een kind te beperken of te voorkomen (ook gerelateerd aan programmalijn 2 en 3).

BIBLIOTHEEK

De gemeente Westerwolde wil de bibliotheek als basisvoorziening in stand houden en tevens inzetten op nieuwe ontwikkelingen ten behoeve van leesbevordering en taalbeheersing

De gemeente Westerwolde wil ook de amateurkunst- en de cultuurverenigingen ondersteunen en faciliteren om meer verbindingen met elkaar en met de maatschappij te leggen. Hierbij zal afstemming gezocht worden met het dienstenaanbod van VRIJDAG-CULTUURCLICK in Groningen. De jeugd heeft daarbij speciale aandacht: gezocht moet worden naar wegen om jongeren gericht te laten participeren in culturele of cultuurhistorische projecten. De professionele spelers in het veld worden gevraagd om mee te denken bij de versterking en uitbouw van cultuurparticipatie. 🗨️

Gemeente Bellingwedde
Hoofdweg 2
9698 AE Wedde
Tel. (0597) 537 100

gemeente@bellingwedde.nl

gemeente
BELLINGWEDDE

Gemeente Vlagtwedde
Dorpsstraat 1
9551 AB Sellinger
Tel. (0599) 320 220

info@vlagtwedde.nl

gemeente
Vlagtwedde

cittaslow

